

ՃԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԹ.

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 17, 1906

ԹԻԻ 7

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Զ. Գ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԱԳԻՐ Զ. Ս. ՊԱՐՆԸՍ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կրօնական Լուրեր 113. — Պատասխանատուութիւն 115. — Աստուծոյ խաղաղութիւնը 117. — Քաղարի Պայքար 117. — Մայրերուն 118. — Մարդկային Սեռին Դեպի Հիւսիսային Արեւմուտք Միտումը 119. — Ճոն ֆէյրբեն 120. — Դատախարակութեան Նպատակը 122. — «Հաւատքս Գեղ Կը ճայի» 123. — Պրն. Պետրոս Տէր Ղազարեան 124. — Նոր Հրատարակութիւն 124. — Քաղաքական Լուրեր 125:

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Խմբագրական)

Ճափոնի մէջ 99 եկեղեցի կայ Ամերիկեան Պորտի միօրոնարութեան հետ կապակցեալ: Անոնց 40ը բոլորովին ինքնապահ են, 14ը օգնութիւն կ'ընդունին իրենց քոյր եկեղեցիներէն եւ մնացեալ 45ը մինչեւ ցարդ նպաստ կ'առնեն Պորտէն: Բայց Ճափոնական եկեղեցիներու տենչն է, որ չափ հնար է, շուտով ժամանել ինքնավարութեան, ինքնապահութեան եւ ինքնաժառանգման աստիճանին, եւ կը յայտարարեն թէ իրենք պատրաստ են ստանձնել այս 45 եկեղեցիներուն ալ պահպանման հոգը: Որովհետեւ քառական ծախքի կարօտ է այս, կարգադրութիւն եղաւ որ Պորտը 6,000 ելնի (գրեթէ 700 ոսկի) վարկ մը տայ երեք տարիէն մաս մաս վճարելու պայմանով եւ ապա դադրեցնէ ամէն նպաստ: Այդ գումարը անցեալ երեք տարուան մէջ Պորտի կողմէ այդ եկեղեցիներուն վճարուածին կէսէն պակաս է: Միօրոնարները դեռ պիտի ունենան իրենց կրթական եւ հրատարակչական գործը եւ պիտի աշխատին աւետարանը այնպիսի գաւառներ տանիլ, ուր տակաւին չէ քարոզում այն: Բայց միեւնոյն ժամանակ ակնկառոյց պիտի նային այն օրուան, երբ պիտի կրնան իրենք մեկնել եւ գործին ամէն ճիւղերը տեղացի կիրթ վերատեսուչներու յանձնել: Եւ ցորչափ ժամանակ աւետարանիչ միօրոնարները մնան, լոկ գործակից

աւետարանիչներ պիտի ըլլան տաճանց եկեղեցական եւ անտեսական ոեւէ հեղինակութեան եւ պատասխանատուութեան, որ յոյժ նախանձելի դիրք է մեր կարծիքով:

Նմանօրինակ շարժում մը տեղի ունեցած է Ճափոնի մէջ աշխատող Երիցական միօրոնարական զանազան ընկերութիւններու հետ կապակցեալ եւ եկեղեցիներուն մէջ: Այդ եկեղեցիները ակնկառոյց կ'ապառեն այն օրուան, երբ կարող պիտի ըլլան իրենց գործը յառաջ վարել առանց այլեւս նպաստ ընդունելու Եւրոպացի կամ Ամերիկացի միօրոնարներէ: Ճափոնի Գրիստոնեաններուն համագումարը կը հաշուուի իբր 450,000, որ անոր բնակչութեան մէկ հարիւրորդն է: Բայց այս թիւը կը պարուենակէ ինչպէս Բողոքականները՝ նոյնպէս եւ կաթոլիկ եւ Օրթոտոքս եկեղեցիներուն յարողները: Հիմա մեր առջեւ կայ պատկեր մը Ճափոնի երեւելի Բողոքականներէն չատին, որոնց մէջ կան Խորհրդարանի անդամներ, դատաւորներ, բժիշկներ, փաստաբաններ, օրագրողներ, ռեսուցիչներ, եկեղեցականներ եւ առեւտրականներ: Ուրիշներ, ինչպէս Կայսեր հօրեղբորորդի Արիզակավա իշխանը, նախորդ վարչապետ Բացուրա, եւ Մարաշախտ Օյամա, թէեւ Գրիստոնէութիւն չեն դաւանած, Գրիստոնէութեան չափ համակիր կը ճանչ-

ցութիւն : Մարաշախտ Օյամայի կիներ Գրիստոնեայ է , ինչպէս էր Գացուրա կամօին հանգուցեալ ամուսինը : Տօշիշքան , որ Ճափոնի Գրիստոնեական զօլէճներուն զլուխն է , 950 շրջանաւարտ տուած է , որոնց ամէնն ալ Գրիստոնեայ մարդիկ եղած են : Ասոնցմէ 80ը հիմա քարոզչութիւն կ'ընեն եւ 161ը ուսուցչութիւն :

Ամերիկեան Պորտն այս միջոցին կորովի աշխատութեան մը ձեռնարկած է եկեղեցիներն իր քործին աւելի շահագրգռելու եւ անոր յառաջդիմութեան համար աւելի աղօթել եւ աւելի նպաստել տալու յոռով : Զան ի գործ կը գրուի տարուան մէջ մէկ միլիոն տոլար հաւաքել , մասնաւորապէս որպէս զի Պորտը կարենայ օգտուիլ Մայր Արեւելքի մէջ աւելի ընդարձակ աշխատութիւններու պատահութենէն : Զինատանէ Ամերիկա կանչուած է Տր. Արթհըր Սմիթհ , որ երեսունեք տարի այդ երկրին մէջ աշխատած է եւ հազուադիւր կարողութեան տէր մէկն է եւ կարգ մը յոյժ շահեկան գիրքերու հեղինակ : Ա. եւ ուրիշ քանի մը պերճախօս մարդիկ Պորտի պէտքերը պիտի ներկայացնեն 48 քաղաքներու մէջ , ուր ժողովական եկեղեցիները զօրաւոր են , գումարելի կարգ մը ժողովներու առջեւ :

Եկեղեցական մը որ վերջին երկու ամիսները Ուէյլսի մէջ անցուց կ'ըսէ թէ սխալ է օա ընդհանուր կարծիքը թէ Ուէյլսի կրօնական մեծ արթնութիւնը ինքնեկ բան է եւ ոչ արդիւնք տեւէ նախապատրաստական աշխատութեան : Նախապատրաստութիւնը եղաւ եւ քսանընէնգ տարի տեւեց : Աստուծոյ խնամքին խնամեալ եւ ընդհանուր օւսումնասիրութեամբ , հոգեւոր երգերու ազգու երգեցողութեամբ եւ քարոզութեամբ , վառն զի յօշուածագրին կարծիքով քարոզչական տաղանդը Ուէյլսի մէջ այնպէս զարգացած էր որպէս թերեւս ուրիշ ոչ մէկ երկրի մէջ զարգացած է : Գալով աշխատութեան արդիւնքներուն , կ'ըսէ թէ հարուստներու ամարանոցներուն մէջ առօթմաժողովներ , կրօնական համաժողովներ եւ քարոզի ժողովներ տեղի կ'ունենան իրեւ մասն օրուան գործերուն : Ընտանեկան աղօթք վերահաստատուած է շատ տուններու մէջ եւ ընտանեկան պաշտամունքի սեզան կանգնուած է ընտանեկան հարիւրաւոր նոր յարկերու մէջ : Եկեղեցիի աղօթաժողովը ամբողջովին կամաւոր է ծայրէ ծայր եւ երկու օրերն ալ կը մասնակցին : Ներքին եւ արտաքին առաքելութեան եւ Աստուածաշնչի Ընկերութեան համար հաւաքուած նպաստները շատ աւելի են եւ նոր եկեղեցիներ կը շինուին : Այս այս ամէնը կը կատարուի

այնպիսի ժողովրդի մը ջերմ սիրով ու եռանդով , որ տեսած է Անոր փառքը :

Փրիլպպեան կղզեխմբին մէջ նոր եկեղեցի մը կազմուեցաւ Կաթօլիկ Եկեղեցիին մէկ բաժանումով : Այս հաստուածը տարի մը առաջ երեք միլիոն հետեւող ունէր , բայց հոսանքը դարձաւ եւ հիմա թերեւս երկու միլիոն ունի : Իր պետն է Ակիլիէյ արքեպիսկոպոսը , եւ կը յայտարարէ թէ Կաթօլիկ եւ առաքելական է , բայց ոչ Հռոմէական , այնու զի չճանչար Պապին գերիշխանութիւնը : Կը պնդէ թէ Սուրբ Գրքն է հեղինակութեան աղբիւրը , եւ կը քաջալերէ շրջաբերութիւնն Աստուածաշնչին , որ վերջերս կղզեխմբին գաւառաբարբառներէն ոմանց թարգմանուեցաւ ամբողջովին կամ մասամբ : Կը պնդէ նաեւ որ եպիսկոպոսները ընտրուին , ոչ թէ անուանուին եւ եռանդով կը փափաքի որ ժողովուրդը կրթուի : Հռոմէական Կաթօլիկ նոր եկեղեցականները , որ այդ կղզեխմբըրը գացին , աւելի բարձրաստիճան են քան անոնք որ հոն կը գտնուէին Սպանիական իշխանութեան օրով : Հաւանական է որ ասոնք իրենց կողմը դարձնեն Ակիլիէյ արքեպիսկոպոսին հետեւողներուն մեծամասնութիւնը :

Լուր մը եւս ոչ ճշտիւ կրօնական , բայց արժանի յիշատակութեան : 1905ին Միաց. Նահանգներու մէջ հարուստ մարդոց բարեօրական նուիրատուութիւններուն համագումարը , առանց հաշուելու 5.000 տոլարէն վար եղած գումարները , եղաւ 66,104,432 տոլար : Ասոր կէտէն աւելին կըրթական գործին յատկացուած է : Մր. Գարնէկի եւ Մր. Բաքֆէլը 10ական միլիոն տոլար տուին : Կը հաւաստուի թէ Մր. Գարնէկի մինչեւ ցարդ 115,582,633 տոլար տուած է , իսկ Մր. Բաքֆէլը 61,371,000 : Ասոնք հաւանօրէն ողջ մարդասէրներուն զուլիւր կը կանգնին իրենց բարերարութիւններուն գումարով : Ուղղոյնքը կրնան այդ գումարները այս երկրին դրամին վերածել յիշելով թէ մէկ տոլարը 22½ դա՛ն է օսկերդամ :

1846ին Անգլիոյ Զըրչ Միշնէրի Ընկերութիւնը Արեւմտեան Ափրիկէի Եօրուպացիներէն մէջ գործ բացաւ : Եօրուպացիները կռապաշտ էին այն ժամանակ եւ իրենց կրօնական պաշտամունքներուն մէջ մարդ կը զոհէին , երբեմն ալ մարդ կ'ուտէին : 1904ին կրթական եւ աւետարանչական ամբողջ գործին հոգը կռապաշտական հին զարմէն 50 տարուան մէջ յարուցուած տեղացի հովիւներու եւ օւսուցիչներու յանձնուեցաւ :

Գերմանիոյ գաղթային առաջին համաժողովը Պերլինի մէջ գումարեցաւ երեք տարի առաջ :

երկրորդն ալ անցեալ Հոկտեմբերին : Նպատակն է ի նկատ առնել Գերման գաղթականութիւններու, որոնց մեծագոյն մասը Ափրիկէի մէջ են, վերաբերեալ ամէն խնդիրներ : Համաժողովին շահեկան մէկ հանգամանքն էր միսիոնարական գործին ընծայուած աւագ կարեւորութիւնը : Խօսուած 73 ուղերձներուն 12ը անոր կը վերաբերէին : «Բնիկներուն աշխատիլ սորվեցնելու համար միսիոնարին օգնութիւնը» եւ նմանօրինակ ուրիշ նիւթեր ուսումնասիրուեցան եւ հետեւեալ որոշումը տրուեցաւ միաձայնութեամբ : «Դիտութեան եւ քաղաքակրթութեան համար միսիոնարական աշխատութեան մեծ արժէքը ճանչնալով կը յանձնարարենք որ մեր գաղթականութիւններուն ընդհանուր բարեկամները իրենց բոլոր կարողութեամբ նպաստեն միսիոնարական գործին եւ այսպէս առիթ ըլլան քաղաքակրթիչ ջանքերու աւելի մեծ միացման» :

Պիրմայի մէջ Գրիստոնէութեան համար աշխատողները չափ կը յաջողին հիւսիսի լեռնային ցեղերուն եւ Զինու գրացի մասերուն մէջ : Անոնցմէ մին կ'ըսէ թէ մօտ բաց դուռ մը կայ, եւ այն կողմերն այցելողներուն տեղեկագիրները ամէնէն հոգեյոյժներն են գործին ամբողջ պատմութեան մէջ : Այցելուած երկիրներէն խուլիս խուլիս տեղացիներ շարունակ կու գային կայանը, ուր այս աշխատողները կը բնակէին, եւ եկողներէն ոմանք աւելի քան ամիս մը առաջ ծամբայ ելած էին : Կարճ միջոցի մէջ 1,636 անձ մկրտուեցան :

Մէլեմբէր Բէլե- հանդէսը Բողոք. միսիոնարութիւններու 1905ի վիճակագրական տեղեկագրին մէջ Ամերիկեան եւ Եւրոպական ընկերութիւններու նպաստներուն համագումարը կը ներկայացնէ իրեն 4,358,156 օսկի, եւ Եւրոպացի եւ Ամերիկացի աշխատաւորներու թիւը 17,749, որու 5560ը ձեռնադրուած են եւ մնացեալին մեծագոյն մասն ալ կին են : Ասոնց գործակից են այլեւայլ երկրէ 89,335 քնիկ : Եկեղեցիներու անդամներուն թիւն է 1,736,076, որու 142,188ը տարուան ընթացքին մէջ ընդունուած են : Դրամին եւ մշակներուն երեք չորրորդը Մեծ Բրիտանիայէ եւ Միաց. Նահանգներէն են, եւ տարուան հոգեւոր հունձքին չորս հինգերորդը քաղուեցաւ ձեռամբ Անգղիացի եւ Ամերիկացի աշխատաւորներուն եւ անոնց տեղացի աշխատակիցներուն :

Տր. Տօւայթ, որ շատ տարիներ մայրաքաղաքիս հրատարակչական գործին մէջ էր, Մէլեմբէր Բէլեի նոյն թիւին մէջ «Միսիոնարական Ձեռնարկ 1905ի» խորագրով շահեկան ամփոփում մը կու տայ աշխարհի այլեւայլ կողմերու միսիոնարական գործերուն վրայ :

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Բ

Պատասխանատուութեան զգացումը երկու տեսակ է. մէկն է այն զգացումը զոր կ'ունենամ երբ կը մտածեմ թէ սա բանին համար ինծի պիտի հարցուի եւ ես պատասխանելու պիտի ստիպուիմ : Միւսն է հետեւանք մտածելուս թէ սա գործին մէջ ինծի բաժին մը յանձնուած է, արդ ինչպէս կրնամ ասիկա ամենալաւ կերպով կատարել : Օրինակի համար, երբ վաճառատան մը մէջ աշխատող աշկերտ մը կը խորհի թէ քիչ յետոյ տէրս պիտի նայի գործերուս, եւ կամ պիտի վարձատրէ զիս, կամ պիտի արձակէ, առաջին տեսակէն պատասխանատուութիւն կը զգայ : Բայց եթէ այս աշկերտը, տեսնելով թէ սա վաճառատան գործերուն մէջ իրեն բաժին մը տրուած է, այդ իրեն պատկանեալ բաժինը ամենալաւ կերպով կատարելու հոգ կը տանի, երկրորդ տեսակէն պատասխանատուութիւն կը զգայ : Ասոնց առաջինին մէջ պարտականութեան կատարումը գործ մըն է, տեսակ մը ծանրութիւն : Իսկ երկրորդին մէջ արտօնութիւն է, հաճելի եւ թեթեւ, մանաւանդ բարձրացնող արտօնութիւն մը : Թէեւ պատասխանատուութեան մէջ հարցափորձ կայ, բայց այս չէ բուն նպատակը : Բուն նպատակն է մարդուս գործի մը մասնակցիլը, զայն իրեն իրենը զգալը եւ անոր օրհնութիւններուն մասնակցութիւն : Հարցում եւ պատասխան, վարձ եւ պատիժ յետոյ կու գան : Ուստի բաւական չէ մտածել հարցումի եւ պատասխանի վրայ, ամէնէն աղէկն է մոռնալ զանոնք եւ արտօնութիւն համարիլ գործը եւ պարտականութեան կատարումը : Առաջին զգացումը վախի մէջ կը պահէ մարդը միշտ, իսկ միւսը մարդուն հանգստութիւն եւ զուարթութիւն կու տայ : Եթէ աշկերտ մը խորհի թէ «Վարժապետս արդեօք պիտի պատժէ՞ զիս թէ պիտի վարձատրէ», չկրնար գպրոցական երջանկութիւնը վայելել : Բայց եթէ պատիժն ու վարձատրութիւնը մոռնալով կրթութիւնն ու դաստիարակութիւնը նկատէ իրեն արտօնութիւն, եւ վարժապետին հետ ընկերակցութեամբ եւ սիրով գործէ, դպրոցական կեանքը առանձնաշնորհութիւն կ'ըլլայ :

Շատ մարդիկ տակաւին բարոյական կեանքի սոյն առաջին աստիճանին վրայ կը գտնուին : Անոնք մինչեւ որ բարոյական կեանքը՝ պարտականութիւնը չնկատեն Աստուծոյ հետ բաժանորդութիւն եւ առանձնաշնորհութիւն, եւ ուրախութեամբ եւ օրով ու վայելչութեամբ չշարունակեն, չեն կրնար ճշմարիտ պատասխանատուութեան զգացում ունենալ :

Պատասխանատուութեան չափանիշը մեր ներքին զգացումը չէ։ Շատեր, թէեւ ամէնէն աւելի պատասխանատուութեան գիրքերու մէջ գտնուին, երբեք պատասխանատուութիւն չեն զգար։ Բայց առիկա զանոնք զերծ չկացուցաներ պատասխանատուութենէ։ Ո՛րչափ հայրեր, մայրեր, մեծ եղբայրներ, քարոզիչներ, ուսուցիչներ եւ բարեկամներ կան, որոնք իրենց ուսերը թոթվելով կ'ուրանան իրենց պատասխանատուութիւնը։ Բայց իրենց այսպէս զգալուն համար չեն կրնար ազատ մնալ պատասխանատուութենէ։ Մեր պատասխանատուութիւնը որոշողն են մեր կարողութիւններն ու առիթները։ Աստուած մեզի կարողութիւններ տուած է։ Մեր մտային կարողութիւնները, օրերու կարողութիւնը եւ հոգեկան զօրութիւնները, մեզի չնօրհուած դրամագլուխներ են։ Եթէ առոնցմէ զուրկ ըլլայինք, պատասխանատուութենէ զերծ կը մնայինք։ Սակայն եթէ այս կարողութիւններն սենեակով հանդերձ զանոնք չենք գործածեր, յանցանքը մերն է։ Ուրիշ կողմանէ ալ առիթներ ունինք։ Դուն հայր ես, զաւակներ ունիս. անոնց ծառայելու առիթներ ունիս։ Ուսուցիչ ես, քեզի անմեղ մանուկներ վստահուած են եւ զանոնք կրնաս կրթել։ Բարեկամ մըն ես եւ բարեկամներ ունիս, անոնք կրնան քեզմէ ազգեցութիւն ընդունիլ։ Արդ, մեր անձնական բոլոր յարաբերութիւնները մեզի չնօրհուած թանկագին առիթներ ու պատեհութիւններ են։ Իւրաքանչիւր մարդ ունի առիթներ, որոնք կրնան ծառայել թէ՛ իրեն եւ թէ՛ ուրիշներու աւելի աղէկ մարդ ըլլալուն։ Այս առիթները մեզի պատասխանատուութիւն կը տան։ Այնպէս որ,

Պատասխանատու եմք մեր անձերը աւելի խելացի եւ աւելի աղէկ մարդիկ ընելու։ Պատասխանատու եմք մեր առաջին շրջանակին մէջ գտնուած անհատներուն աւելի բարի եւ աւելի կատարեալ ըլլալուն։ Տէրը իր ծառան, ծառան՝ իր տէրը, վաճառողը՝ յաճախորդը, յաճախորդը՝ վաճառողը աւելի բարի մարդ մը ընելու համար պատասխանատու է։ Պատասխանատու եմք հանդէպ մեր եկեղեցիներուն, պատասխանատու եմք հանդէպ մեր կառավարութեան։ Վերջապէս մեր բոլոր առնչութիւնները, յարաբերութիւնները մեր կարողութիւններուն համար առիթներ կը ներկայացնեն, եւ այդ առիթներէն պատասխանատուութիւններ կը գոյանան։ Եւ եթէ մեր օրն պատասխանատուութիւնները առաջին նշանակութեամբ այսինքն իբրեւ ծառի բոս, իբրեւ դժուարին գործ նկատենք, մեր առիթներուն աճման

համեմատութեամբ մեր պատասխանատուութիւնը եւ ծանրութիւնը կ'աւելնան։ Բայց եթէ երկրորդ նշանակութեամբ նկատենք, մեր առիթներուն եւ պատասխանատուութեան աճման համեմատութեամբ կ'աճին մեր արտօնութիւնները, եւ մեր արտօնութիւններուն հետ մէկտեղ կ'աճի մեր ուրախութիւնն ալ։

Արդ այս ըստեմաներէն յայտնապէս կ'երեւնայ թէ բարոյական կեանքի մէջ յառաջդիմելու համար մեր պատասխանատուութիւններուն նկատմամբ պարտիմք ուղիղ եւ կատարեալ զազափար ունենալ։ Կրթութեան եւ դաստիարակութեան եւ յառաջդիմութեան մէկ գործն ալ պատասխանատուութիւն աւելցնելն է։ Ո՛րքան բազմաթիւ ծնողներ իրենց զաւակներուն համար քիչ մը հարստութիւն պատրաստելէ աւելի պատասխանատուութիւն չեն զգար։ Անոնք պարտին պատասխանատուութիւն զգալ անոնց միտքերուն կրթութեան, բարոյականին բարձրութեան եւ նկարագրին մաքրութեան համար ալ։ Ո՛րքան բազմաթիւ վաճառականներ իրենց անձնական հարստութեան համար պատասխանատուութիւն կը զգան Բայց երկրին հարստութեան համար երբեք հոգ չեն ընել։ Ո՛րքան բազմաթիւ գործաւորներ իրենց եւ գործատէրերը իրենց դասակարգներուն համար պատասխանատուութիւն կը զգան, Բայց ոչ երբեք իրարու համար։ Ո՛րքան բազմաթիւ անձինք եկեղեցւոյ համար, կրօնքի համար պատասխանատուութիւն չեն զգար։ Իրենց եկեղեցին, իրենց եկեղեցւոյ պաշտօնեաները կը քննադատեն, Բայց փոյթ չեն ընել անոնց բարեկարգութեան համար։

Առոնք չիտակ չեն։ Ամէն օր, ինչպէս որ իր հանգիստին, իր բարոյականին, իր կրթութեան համար պատասխանատուութիւն կը զգայ, նմանապէս պարտի պատասխանատուութիւն զգալ թերութիւններու համար զորոնք կը տեսնէ իր տան, իր Ժողովրդին եւ իր եկեղեցիին մէջ։ Պէտք է որ մեր երեսները ամօթէ շառագունին փողոցին մէջ մեր տեսած ամէն մէկ գինովի համար, պէտք է որ ամօթ զգանք հանրութեան մէջ տեսնուած իւրաքանչիւր անբարոյականութեան համար, եւ պարտիմք մենք զմեզ անձնապէս պատասխանատու ճանչնալ բովանդակ աշխարհի Աստուծոյ թաղաբութեան եւ անոր արդարութեան հպատակելուն համար։

Արդ, ընդարձակենք մեր պատասխանատուութիւնները, առանձնաշնորհութեան փոխենք պատասխանատուութիւնը, եւ մեր արտօնութիւններուն մէջ ուրախութիւն եւ կատարելութիւն գրաւենք։

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ

Աստուծոյ լիութիւնը հանգիստի եւ խաղաղութեան լիութիւնն է : Ինչպէս խաղաղ էր Յիսուս : Անոր կեանքը վրդովման կեանք էր : Ալիքները շարունակ կը խուժէին անոր վրայ : Եւ սակայն կրնայիր զանիկա ունէ վայրկեան կատարեալ խաղաղութեան մէջ գտնել : Ան կարող էր ըսել, «Եկէ՛ք ինձի, բոլոր յոգնած ու բռնաւարտածներ, եւ ես ձեզ պիտի հանգչեցնեմ» : Հանգիստը մարդկային սրտին գերագոյն բաղձանքն եղած է ամէն դարու մէջ : Խաղաղութեան երգը անմահութեան առաջապելեալ աղբիւրին երաժշտական մրմունջին նման լեցուցած է ծանրաբեռնեալներու ականջները ամէն երկիրներու եւ դարերու մէջ : Եւ հանգիստն է գիտակցութիւնը որ կը լեցնէ հոգին երբ կը գիտանա թէ ամէն բան աղէկ է, եւ թէ կը հոգացուինք :

Երկու մեծ նկարիչներու առաջարկութեամբ նկարել իրենց ըմբռնումը Քրիստոնեային հանգիստին նկատմամբ, իւրաքանչիւրին իր եղանակովը : Առաջինը կտաւի վրայ նկարեց լեռներու մէջ տեսարան մը : Անհարթ եւ խորտուրտ բլուրներ հորիզոնը կը լեցնէին ամէն կողմ : Անոնց մէջները կար փոքրիկ լիճ մը, որուն ջուրերուն վրայ փոթորկին շունչը երեք չէր կրնար փչել : «Այդ է», ըսաւ, «իմ մտաւարկար խաղաղութիւնս» : Երբ երկրորդ նկարիչը մերկացուց իր գործը, ահա ան ալ լեռներու տեսարան մը նկարած էր : Բայց միւսէն բոլորովին տարբեր էր ասիկա : Ետեւի կողմը կային ատամնաձեւ ծայրերով ժայռեր, բարձրաբերձ լեռներ եւ փոթորկէ ապիացած հովիտներ : Նեղ հովիտներուն մէկէն, որ ծածկուած էր կրանիթին մէջ խորունկ՝ Բնութեան ոյժերուն ձեռքով, կիլէր լեռնային հոսանք մը, որ ժայռին ցցուածներէն վար կը ցատկոտէր եւ կը զանափոխէր ապառաժի բեկորներ, ճերմակ փրփուրներ կը յարուցանէր դէզադէզ, ապարէզի մէջ վազող ձիւ բերնէն ժայթքող փրփուրին պէս, մինչեւ որ կու գար ապառաժի ուրիշ պատառումներ մը բերանը, որուն մէջ կը թափուէր ականջ խլացնող գոռումի ամէն երեւոյթով : Այս եռացող անդունդէն կ'ելլէին մառախուղի ամպեր, եւ արեւուն լոյսը որ անոնց մէջէն կը ցոլանար, կը նկարէր առաւօտեան եւ երեկոյեան փառքերը : Վերայիշեալ պատառումածին ճիշդ բերնին քովիկը արուեստագէտը ծառ մը նկարած էր : Ծառին վրայ կար ճիւղ մը որ թրջուած էր իրեն վերեւ ապառաժէն իջած ջուրի օրսկու մէն : Ծիւղին վրայ կար բոյն մը եւ բոյնին մէջ թռչուն մը իր հաւկիթներուն վրայ անդորր նստած, մինչ մօտիկը կը կենար անոր վարուժանը :

(արու թռչունը) կառցը լայն բացած, իբր թէ երգելով իր ամենաքաղցր երգերէն մէկը : «Այդ է», ըսաւ արուեստագէտը, «իմ մտաւարկար խաղաղութիւնս» :

Մենք կը հանգչինք Քրիստոսով, ոչ անոր համար որ ան մեզ կը պատսպարէ ամէն փոթորկէ որ կատարար կը խուժէ կեանքի ծովուն վրայ, այդ բանը չընէր ան, այլ՝ վասն զի փոթորկին մէջ կը բռնէ մեզ եւ մեր հոգիներուն մէջ կը դնէ խաղաղութեան երգ մը :

ՔԱՋԱՐԻ ՊԱՅՔԱՐ ՄԸ

Մարդիկ կ'ըսէին թէ Տր. Մարթին ինքզինք չկրնար արդարացնել Գիացուածին նայելով ոգելից ըմպելիքի ախորժակ ժառանգած չէր ան, եւ եթէ քաղաքին մէջ կար խմելու ունակութեան յոռի հետեւանքներուն վրայ ծանօթութիւն ունեցող մէկը, ան էր : Ուստի կրնար ըսուիլ թէ ան իր բաց աչքերով մտաւ փորձութեան մէջ :

Ընդհանուր հիւանդութեան մը ժամանակ երբ իր անկողնէն կանչուեցաւ գիշեր մը — արդէն նա խորդ երեք գիշերները յաջորդաբար կանչուած էր — իր երկար ճամբորդութեան համար սպառազինուեցաւ բաժակ մը ոգելից ըմպելիով, եւ վերադարձին ցուրտը վտարեց ուրիշ բաժակով մը : Ատիկա սկիզբն էր, եւ մնացածը դիւրին էր :

Երեք տարիէ ի վեր սկսած էր անոր անկումը, բայց անոնց համար որոնք կը դիտէին եւ կը տեսնէին, կը թուէր թէ մէկ օրուան մէջ լմնացած էր անիկա : Իր արհեստը գործել սկսելէն ի վեր երեք տարի անցած էր, ամէն արժանապատուութեան զգացումը արագ արագ կ'երթար, եւ ձեռքը ոչ եւս հաստատուն էր, ոչ ալ ախտաճանաչութիւնը յօտակ էր : Այնուհետեւ եկաւ փոփոխութիւնը, կամ կը յուսացուէր թէ փոփոխութիւն մը եկած էր : Եկեղեցի գնաց, յոգնած, անյոյս եւ սրտով հիւանդ, բայց ահա նոր յոյս մը կը ներշնչէր անոր : Դրեթէ դեռ չմտածած թէ ինչ կ'ընէր, ըսած էր, «Ես Աստուծոյ պիտի ապահինիմ յաղթելու զօրութեան համար» : Եւ այս նոր օրոշման արիութեանը մէջ սկսաւ երկարատեւ պայքարը :

Թուեցաւ թէ յաջողած էր : Այլ եւս չէր տեսնուեր գինեման մէջ : Ուղղաբերձ՝ կը քայլէր, եւ առաջուան տարիներուն մէջ տեսնուածին պէս կը հագուէր եւ կը ներկայանար : Գործը առատացաւ, իր յաջողութիւնը ապահովուած կ'երեւնար : Բարեկամները բերկրեցան, եւ երբեմն զանիկա օրինակ կը բերէին թէ մարդ կրնայ բարեկարգուիլ թէեւ ունակութիւն մը հաստատուած ըլլայ անոր մէջ :

Այնուհետեւ գիշեր մը իր մէկ բարեկամին եկաւ եւ ըսաւ, «Օգուտ չունի: Պէտք է թողու՛մ ջանքերս: Կան մարդիկ որոնք կը վտարեն փորձութիւնը, բայց անիկա միշտ իմ առջեւ է: Առաւօտ եւ երեկոյ պայքարը կը շարունակէ. եւ փափաքը գոհացնելու միջոցները միշտ մօտ են: Սաստիկ աշխատած եմ: Զերմեռանդութեամբ ազօթած եմ: Բայց ատեն ատեն, յոգնութեան վայրկենի մը մէջ, ընութիւնս համակ կ'աղաղակէ ատոր համար եւ կը պահանջէ: Եւ իմ ներսիդիս կայ բան մը որ կ'ելլէ եւ կը տիրէ իմ վրաս, իմ որոշումներուս, աղօթքներուս եւ ամէն բանիս վրայ: Սահմանը վեց ամիս կը թուի: Անցեալ տարի երկու անգամ ինկայ: Բաւական խելք ունեցայ ինքզինքս հօկելու, մինչեւ օր զգաստացայ: Ահա այսչափ: Իմ ջանքս թշուառ անյաջողութիւն մը եղաւ: Ա՛լ պիտի չփորձեմ:»

Բարեկամը բռնեց անոր ձեռքէն եւ ըսաւ, «Կարելի՛ բան է օր դուք անցեալ տարի անյաջող ըլլաք երկու անգամ միայն: Երեք հարիւր վաթսունուերեք յաջողութեան օրեր եւ միայն երկու անյաջողութեան: Տոբթօր, պէտք չունիք վատելու, ատոր պէս փայլուն յաջողութենէ մը ետքը: Կը յաջողիք ահա: Եկէք, փառք տանք Աստուծոյ ձեր ցարդ ունեցած յաջողութեան համար եւ նորէն օկեցէք:»

Տարի մը յետոյ տոբթօրը ըսաւ իր բարեկամին թէ եթէ այդ ատեն այդ խրախուսիչ խօսքը խօսած չըլլար, ինքզինք լիճը պիտի նետէր: Բայց թէ ատիկա նոր տեսութիւն մը պարզեց իր յաջողութեան եւ անյաջողութեան վրայ, եւ ինք Աստուծոյ օգնութիւնը հայցեց եւ նորէն օկաւ: Նորէն պիտի իյնայ: Միայն Աստուած գիտէ: Մարդուս «հօգին յօժար է, բայց մարմինը տկար» եւ փորձութիւնը մօտիկ է: Բայց ան կը մղէ պայքարը արիասիրտ եւ քաջաբար: Անոր յաղթութեան շրջանները հետզհետէ կ'երկարին: Եթէ հիմակուան ըրածէն աւելի աղէկ բան մը չըներ երբեք, իր ձեռք բերած յաջողութիւնը կ'արժէ պայքարը: Եւ ո՞վ պիտի ըսէ թէ Աստուծոյ շնորհքը, որ կարողացուց զանիկա յաղթանակել տարուան երեք հարիւր վաթսունուերեք օրերը, բաւական չէ միւս երկու օրերուն համար:

ՄԱՅՐԵՐՈՒՆ

(Մէլէ՝ Տաթ, Բաւա)

2.

«Թէ քր եթամ ու ձեզի տեղ պատրաստեմ, նորէն կու գամ եւ ձեզ քօվս կ'առնեմ, որպէս զի

ուր որ ես եմ՝ դուք ալ հոն ըլլաք» (Յովհ. Ժ. 7. 3)։

Երբ այցելելէ ետեւ այնպիսի մարդիկ, որ զԱստուծոյ չեն սիրեր ու բոլորովին անտարբեր են այն բնակարաններուն նկատմամբ զորոնք Աստուած պատրաստած է իր զաւակներուն համար, իմ տունս կը վերադառնամ, զայն ապաստանարան եւ երկնային հանգստեան բնակարան կը կարծեմ:

Եթէ բոլոր աշխարհ ալ անտարբեր եւ անհամակիր ըլլայ, հոն, տանս մէջ, համակրութիւն եւ սէր կրնամ գտնել: Եթէ Թալաթի մէջ շատեր զԱստուծոյ չեն սիրեր, գիտեմ թէ մենք ամէն կը սիրենք զայն: Եթէ երկրի վրայ ապերձանիկ եւ անսէր շատ տուններ դժօրք կը թուին, իմ տունս ինծի համար աշխարհի դրախտն է: Ան իմ այգիս է, ուր օրթեր տնկած եմ եւ պարտէզս՝ ուր մատաղատունկեր հասուցած եմ:

Թէ ընտանիք մը օրչափ երջանիկ կրնայ ըլլալ այն ատեն միայն կը ընահատեմ երբ օրրով կ'ապրիմ զաւակներուս հետ, եւ ընտանիքին սիրոյն համար ամէն օր Աստուծոյ փառք կու տամ: Աստուծոյ կարգադրութիւնն ինչ զարմանալի է: Մենք առանձին առանձին չենք ապրիր, այլ՝ հօր, մօր, եղբոր եւ քրոջ հետ ընտանիքի մը մէջ: Տուները սիրոյ կեդրոն եւ աշխարհի վրայ մեր բոլոր երջանկութեան խարիսխն են:

Մայրերէ ոմանք կ'ըսեն ինծի. «Արդարեւ մեր զաւակները մեր մեծ երջանկութիւնն են, բայց ինչ նեղութիւն կու տան մեզի երբ պղտիկ են եւ ինչ անձկութիւններ կը պատճառեն մինչեւ օր մեծնան:» Իրօք ճշմարիտ է այս, բայց մեծնալու միջոցին այդ նեղութիւններն ու անձկութիւնները հարիւրապատիկ արժող հաճօքներով, ուշադրաւ վիճակներով եւ սիրալիր ժպիտներով կը փոխարինեն մեզ:

Ես վեց զաւակ ունիմ որ մեծնալու վրայ են: Սակայն միշտ կը մոռցնեն ինծի անքնութեան գիշերներս եւ անհանգստութեան բազմազգաղ ցերեկներս, զորոնք ունեցայ իրենց մանկութեան ժամանակ: Ամէնէն մեծ մանչս, որ շատ նեղիչ մանկիկ մը եղաւ եւ շատ լիրբ տղայ, բոլոր իմ կրած նեղութիւններս բոլորովին մոռնալ տուած է իր ցուցած այժմու սիրովն ու բարեջան հոգածութեամբ: Այո, սիրող ու հնազանդ զաւակներ հարիւրապատիկ կը հատուցանեն փոխարէնն այն բոլոր ցաւերուն ու նեղութիւններուն, զորոնք մեզի կու տան իրենց մանկութեան ժամանակ:

Հարկաւ օտ ալ ճշմարիտ է թէ մեծնալու միջոցին ցաւեր ու հոգեր ալ կը պատճառեն մեզի: Սակայն ինչ կ'ըսուի երգի մը մէջ. «Բաւ ամէն

փորձառութիւնդ աղօթքով Տէրոջը տարւոյն Այս խօսքը պարապ խօսք է, այլ լեցուն խմաստով ինծի ու քեզի ուղղուած է: Եթէ մենք մեր զաւակները բոլորովին ուղիղ ճամբու մէջ կրթենք, ինչո՞ւ անոնք չափազանց պիտի նեղեն մեզ: Հարկաւ եթէ մենք ծոյլ, անհոգ եւ անուշադիր ըլլանք, անոնք մեզ պիտի նեղեն: Սակայն եթէ մենք անոնց համար ամէն օր աղօթենք եւ աշխատինք, անոնք ինչո՞ւ պիտի չըլլան այնպիսիներ, որոնք Վլադիկ ջուրերու քով տնկուած են եւ իրենց պտուղը ժամանակին կու տան»:

Եթէ հաւատքով ու աղօթքով ջրենք մեր ցանած սերմերը, պիտի չլարձատրուինք վերջապէս: Ես միշտ կը խորհիմ թէ, եթէ երկրի վրայ այսպիսի երջանիկ տուն կ'ըլլայ, արդեօք երկնից մէջ ի՞նչ կ'ըլլայ: Ըստ Սբ. Գրոց հոն ոչ ամուսնանալ կայ, ոչ ամուսնացնել: Սակայն կը սիրեմ մտածել հայրով, մայրով, մանչերով ու աղջիկներով մէկտեղ ապրող ընտանիքի մը վրայ: Միանգամայն կը կարծեմ թէ հոն մայրը աղջիկը պիտի դիմաւորէ եւ հայրը՝ որդին, եւ կատարեալ ուրախութեամբ, երգով ու ցնծութեամբ զիրար պիտի շնորհաւորեն ու ողջագոյնեն: Վստահ եմ թէ, երբ երկինք հասնիմ, պիտի ցանկամ երկնաւոր Հայրս եւ զիս սիրող մեծ Եղբայրս Գրիստոս տեսնել: Յետոյ միթէ ոսկի փողօցները չը պիտի վազեմ որ երկնային յիշատակներ փնտռեմ երկրաւոր հօրս ու մօրս համար:

Կնօջ մը վրայ հետեւեալը կը պատմուի. Կինը երկինք կ'երթայ, իր Փրկիչը կը տեսնէ, բոլոր իր սիրող անոր կը բանայ: Յետոյ երեսները ծածկած եւ իր հետ շատ սիրով ու քաղցրութեամբ խօսող հրեշտակի մը կը հանդիպի եւ կը հարցնէ, «Դու ի՞նչ ես»: Հրեշտակն ի պատասխանին կու տայ անոր երկրաւոր մօրն անունը եւ երեօթն քօղը կը բանայ, եւ ահա մայրը կը տեսնէ հրեշտակի մը տեղ: Եւ ամենայն ուրախութեամբ զիրար կ'ողջագոյնեն: Յետոյ հայր եւ մայր իրենց աղջիկը իրենց մէջտեղը կ'առնեն եւ դարձեալ մէկտեղ իրենց զաւակին դառնալով կ'օկոխն երկնային լեզուն սորվեցնեն անոր, ինչպէս անոր մանկութեան ատեն դասեր կու տային: Մինչ բառերը մէկիկ մէկիկ կ'արտասանէին, աղջիկն անոնց կը նայէր ուշադրութեամբ եւ կը կրկնէր, եւ տակաւ տակաւ տեսաւ որ ինք ալ կարող է երկնային լեզուն խօսիլ:

Երբ մեր մայրերը հոն գտնենք, չը պիտի ուզենք որ ինչպէս երկրի վրայ՝ նոյնպէս երկնից մէջ սորվեցնեն մեզի երկնային տեղերը պաշտիլ իրենց հետ մէկտեղ: Նաեւ չը պիտի ուզենք որ ինչպէս

հոս երկրաւոր լեզու կը սորվեցնեն մեզի, հոն ալ երկնային լեզուն սորվեցնեն մեզի, եւ այն երկրին երջանկութիւնը նկատելով չը պիտի բռնենք, «Ո՛հ, որչափ աղէկ է հոն գտնուիլ»: Հօր եւ մօր հետ այս քաղցր տեսակցութենէն ետքը մեր երկրորդ ուրախութիւնը պիտի ըլլայ՝ մեր զաւակներուն գալստեան սպասել: Գոհ չը պիտի ըլլանք երբ անոնց մէկիկ մէկիկ երկնաւոր հայրենիք գալը տեսնենք: Ընտանիքով որչափ ուրախ ու զուարթ կ'ըլլանք երբ մեր որդիին կամ սիրելիին հեռաւոր տեղէ մը վերադարձը տեսնենք: Սակայն այս ուրախութիւնն ի՞նչ է քաղցաւամբ անոր զօր պիտի ունենանք, երբ երկնից մէջ ընտանիքով Աստուծոյ գահուն շուրջ ժողովուած փառք պիտի տանք Անոր անուան, որ ամէն անունէ վեր է:

Ձեր ընտանիքը քանի՞ անգամէ կը բաղկանայ: Ի՞նչ, ո՞ւր, ե՞տե՞ր: Այսօր ձեզի օա հարցումը կ'ընեմ. Եթէ աշխարհի վրայ ինչ հոգի էք, երկնից մէջ ալ ինչ պիտի կրնա՞ք ըլլալ: Մէկ երկուքդ հոն պակաս պիտի ըլլաք եւ այդ պակասը ո՞վ պիտի ըլլայ. հայրը, մայրը, աղջիկը թէ մանչը: Թէ ոչ՝ ամբողջ ընտանիքով Դառնութիւն առջեւ վերկուածներուն մեծ քաղմութեան հետ ալելուիա պիտի ըօէք ամենակալ Աստուծոյ:

ՄԱՐԴԱՍՅԻՆ ՍԵՌԻՆ ԴԵՊ Ի ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ ՄԻՏՈՒՄԸ

Թէպէտ արաւոռց թուի ըսել, քայց իրողութիւն է թէ մարդկային սեռը ունի ներքին միտում մը. որ կը մղէ զանկա դէպ հիւսիսային արեւմուտք հետապնդել զիւտի, գործի եւ միջնեւ իսկ ընակութեան համար այսինչ տարածութեան եւ օանմանագիծերու մէջ: Ասիկա հաստատուելու համար հարկ է աչքէ անցնել նախկին փորձառութիւնները, եւ թէպէտ կան շատ օրինակներ որ կը հերքեն մարդկային սեռին դէպ ի հիւսիսային արեւմուտք միտումը, սակայն եթէ ետ երթանք դէպ ասոնց. ծագումը, հաստատուն պատճառներ պիտի գտնուին թէ ասոնք կանոնին բացառութիւններ են:

Ի հնումն քաղաքակրթութեան կեդրոնն եղող Եգիպտոսի կանխադոյն պատմութենէն օկսինք: Անոր դէպ հիւսիսային արեւմուտք միտումը առաջին անգամ երեւան եկաւ Յունաստանը նուաճելու ձեռնարկով, որու անմիջապէս յաջորդեց Հռոմի գրաւումը, եւ աւելի վերջերս՝ քաղաքակրթութեան ընդհանուր շարժումը, քայլ առ քայլ, Եւրոպայի զանազան քաղաքներուն մէջ, լայց միշտ ընդհանուր միտումով մը դէպ հիւս-

օրօային արեւմուտք, մինչեւ օր խաղաղութիւն եւ բնակութիւն ղէպ արեւմուտք Ատլանտեան Ովկիանոսի ղպչօղ բոլոր երկիրը, նաեւ ղէպ Հիւսիս օտոնամանիքի օտոնանները : Շարժումը ղէպ այն երկիրը որ հիմա իրեւ Ռուսիա կը ճանչցուի, բաղդատապէս փոքր էր եւ ղէպ հարաւ, Ափրիկէ, օրօշակի աւելի փոքր էր :

Այնուհետեւ տեղի ունեցաւ Արեւմտեան Կիսագնտի գիւտը Գոլոմպոսի ձեռքով, օր ցամաք ելաւ Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկայի բաժանման կէտին վրայ : Երկրախոյզներու բազմութիւնը, որոնք յետոյ հետեւեցան անոր, իրենց աշխատութիւնները սահմանափակեցին Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ, եւ այս նախկին գաղթականներուն անցած ճամբաներուն խնամեալ ջննութիւնը կը հաստատէ ղէպ հիւսիս շարժողներուն օտուար մեծամասնութիւնը : Այս գաղթականներէն սկսած քաղաքակրթութեան շարժումը շարունակ ղէպ ի միեւնոյն կողմը եղած է ցարդ :

Լուսաբանութեան համար մարդուս այս միտման իրեւ ուրիշ եւ աւելի շօշափելի օրինակ աւելի է յառաջ բերել զանազան քաղաքներ, Լոնտոն, օրինակի համար, ղէպ հիւսիսային արեւմուտք ածած է, եւ ցարդ առիկա այդ քաղաքին նորոյթի հետեւող եւ հրապուրիչ մասն է : Նոյնը կը տեսնուի Նիւ Եորք քաղաքին վրայ : Աշխարհագրական պատճառաւ քաղաքը չունի ընդարձակութիւնը կողմ բայց եթէ ղէպ հիւսիս ուղղութեամբ : Թէեւ քաղաքին ամէնէն հրապուրիչ մասն է արեւմտեան կողմը, եւ օակայն արեւելեան կողմը աւելի գետին կայ : Այս վերջին պարագան կը ցուցնէ աւելի արեւմտեան կողմ հակումը :

Ֆիլատէլֆիա, Պալթիմոր եւ Ուաշինկթըն քաղաքները շարունակ ղէպ հիւսիսային արեւմուտք ածած են. եւ այս երեքին ամէն մէկուն մէջ չտեսնուի ղէպ այդ կողմ ածման յայտնի պատճառ մը :

Հաստատուն պատճառ չկրնար տրուիլ թէ ինչո՞ւ քաղաքները ղէպ հիւսիս կ'ընդարձակուին եւ ոչ ղէպ հարաւ, բայց միայն օա իրողութիւնը թէ բոլոր Բեւեռային երկրախոյզները կը թուի օր Հիւսիսային Բեւեռը խաղաղկելու միտեալ են եւ քիչ ուշադրութիւն կու տան Հարաւային Բեւեռին :

ՃՈՆ ՓԵՅԹԸՆ

(Շար. Զախար Բէլէն Է ԳԵՐԸ)

Մր. Փէյթըն միշտ օտօտիկ ջերմէ կը տառապէր : Այս բոլոր նեղութիւններուն եւ վիշտերուն մէջ ոչ ոք ունէր վստահելու, ինքզինքը անոր

գիրկը նետելու եւ հոն հանգչելու օւ միթարուելու, բայց միայն վերը Աստուած եւ վարը Աբրահամ անուշով բնիկ Գրիօտոնեայ մը եւ իր կինը : Աբրահամին համար օապէս ըօաւ . «Յիշեալը թէ՛ առողջութեան թէ՛ հիւանդութեան ատեն, թէ՛ վտանգներու, թէ՛ անդորրութեան ժամերուն իրեւ Աստուծոյ հրեշտակը միշտ քովս կը կենար, եւ իր կրցած ամէն բան կ'ընէր ի օէր մարդկութեան եւ մանաւանդ ի օէր Յիսուսի : Անոր ի օրտէ մատուցած աղօթքները հօրս մանկութեանս ատեն մատուցած աղօթքներուն չափ ինձի քաջակերութիւն կու տային : Աստու մը արշալոյսի ատեն իր տունը կարգ մը վայրենիներէ շրջապատուած գտաւ : Ասոնք զինք սպաննելու մտօք եկած էին : Մր. Փէյթըն աղօթքով ինքզինք Աստուծոյ յանձնել յետոյ դուրս ելաւ եւ զանոնք խրատեց, անոնց սրտերը կակղացուց, եւ անոնք իրենց մտադրութենէն ետ կենալով ցրուեցան գացին :

Շատ չանցած՝ ընդհանուր ժողովի մը մէջ Մր. Փէյթըն մեռցնելու օրօշում տրուեցաւ : Օր մը Մր. Փէյթըն իր տան մէջ բնիկներուն հետ նստած կը խօսակցէր : Յանկարծ վայրենի մը ձեռքը կացինով մը ներս խոյացաւ. եւ ուղղակի Մր. Փէյթընի վրան յարձակեցաւ : Եթէ հոն գտնուողներէն մին միջամտելով արգելած չըլլար, Մր. Փէյթընի կեանքը վերջացած պիտի ըլլար :

Մր. Փէյթըն Թանա գտնուած պահուն փոքրիկ եւ խեղճուկ տուն մը չինեց, զոր կը գործածէր իրեւ եկեղեցի եւ դպրոց : Եւ Սուրբ Գրոց մասերէն ոմանք Թանացուց լեզուին թարգմանեց : Այդ չէնքին պաշտօնապէս բացուելուն առթիւ Թանացի հինգ մարդ, երեք կին եւ երեք մանուկ պատրաստ էին : Շատ գիւղեր կ'երթար եւ հոն տեղեր Աւետարանը կը քարոզէր, եւ աղօթքի ժողովներ կ'ընէր : Սակայն ժողովուրդը այնքան տգէտ եւ այնքան նախապաշարեալ էր որ շուտով փոքրիկ բաներէն կը գայթակղէին, եւ Աստուծոյ եւ Անոր պաշտաման անարգանօք կը նայէին : Ասոր համար անոնց միակ փափաքն էր զՄր. Փէյթըն մեռցնել : Օր մը երբ անիկա իր տանը քով կը գործէր, կարգ մը զինեալ վայրենիներ զինք պաշարեցին : Մր. Փէյթըն երբ առիկա տեսաւ օարօտափափար եղաւ. աչքերը մթնցան, եւ ինչ ընելը չգիտցաւ : Աստուած ապաւինած ըլլալով, ոչ ոք տեսածի պէս իր գործին շարունակեց : Թշնամիներ նախ օվ պիտի կրուէ ըօելով, շուարեցան եւ իրարու երեսնայեցան, եւ չկրցան կրակել : Երկնաւօր Հայրը, օրուն ապաւինած էր, այս անգամ ալ անոր Թանակաղին կեանքը ազատեց : Թանացիք շատ անգամներ

որոշումներ տուին թէ իրենց վայրենութիւնները պիտի ձգեն, թէ Նիովային պիտի ծառայեն, թէ Մր. ֆէյթընթ աջակից պիտի ըլլան։ Սակայն իրենց որոշումներուն վրայ հաստատ չէին կենար։ Վասն զի փոփոխամիտ, նենգաւոր եւ օտորին մարդիկ էին։

Մր. ձոն ֆէյթըն վեց տարբեր տեղեր գործ բացած էր, եւ Անայթեմացի ուսուցիչներու միջոցաւ քարոզութեան գործը առաջ կը տանէր։ Մր. ֆէյթըն յաճախ պատերազմելու եւ իրարու արեան ծարաւած այս վայրենիները հաշտեցնելու պատեհութիւն կ'ունենար։ Կղզեցիք Մր. ֆէյթըն մեռցնելու կամ կղզիէն աքսորելու մասին վերջնական որոշում մը տուին։ Անգամ մը մեծ մարդ մը հիւանդացաւ։ Մր. ֆէյթըն իր քովը կանչել տուաւ։ Անիկա հիւանդին քովը գնաց, եւ անոր հետ խօսակցելէ յետոյ աղօթեց։ Այս պահուն գիւղին մէջ ոչ ոք կար, ամէն մարդ հեռացած գացած էր, օրպէս զի ֆէյթընի մահէն լուր ունեցած չըլլան։ Հիւանդը միօրինարը իր քովը կանչեց։ Ան ալ մօտեցաւ, յանկարծ անկողնոյն ներքեւէն դաշոյն մը հանեց եւ ֆէյթընի կուրծքին մօտեցուց։ Ան շուարեցաւ, աչքերը մթնցան։ մէկէն հիւանդին ձեռքը բռնեց։ Հիւանդը շփոթեցաւ։ եւ «Գնա, շուտ գնա» ըսելով պոռաց։ Մր. ֆէյթըն անկէ ելաւ եւ աճապարանօք տունը գնաց։ Այս մարդը մեռաւ։ անոր վրէժը լուծելու համար սոսկալի պատերազմ մը բացուեցաւ։ Այս խառնակութեան մէջ Մր. ֆէյթըն ռանակոխ պիտի ըլլար, քանի որ ամէն ուղէտի պատճառ կը նկատուէր։ ուստի պէտք էր որ փախչէր։

Օր մը ամէն բան թողնելով փախան։ Կղզեցիք միօրինարներու տունը մտան։ ամէն բան կողոպտեցին։ Մր. ֆէյթըն եւ իր ընկերները փախան եւ ապահով Նովար անուամբ բարեկամի մը գիւղը հասան։ Սակայն հոս մնալ չէր ըլլար, քանի որ թշնամիք զիրենք կը հալածէին։ Դժուարաւ նաւակ մը գտան, մէջը մտան եւ ոկսան փախչիլ, դժբաղդաբար ծովը փոթորկալից էր։ Հինգ ժամ կատաղի ալեաց հետ մաքստելէ յետոյ, վերջապէս ելած տեղերնին վերադառնալ ստիպուեցան։ Ամէն բան իրենց հակառակ կը թուէր։ ամէն բան մահ կ'ապառնար։ Վերջապէս կղզիին մէկալ ծայրը եղող միօրինարաց կայանը երթալու յաջողեցան։ Սակայն թշնամիներ հոս ալ հասան։ Մր. ֆէյթըն դիչեր մը խորունկ քունի մէջ թաղուած էր, երբ յանկարծ իր հաւատարիմ շունը վրան նետուեցաւ, եւ զինք արթնցուց։ Երբ արթնցաւ, տեսաւ թէ վայրենիներ եկեղեցիի շէնքին կրակ տուած են,

եւ իրեն նստած տունն ալ այրելու վրայ էին։ Անմիջապէս դուրս խոյացաւ, հրդեհը մարել տուաւ եւ քաջութեամբ թշնամիին դիմադրեց։ Վայրենիներ անոր քաջութենէն շփոթած, եւ շանթէ, փոթորկէ եւ սաստիկ անձրեւէ ահաբեկած ոկսան փախչիլ։ Այսպէս անոնց կեանքը աղատեցաւ։ Վերջապէս ապահով Անայթէմա հասան։

Հոս նոր եռանդով, նոր օրով գործել սկսաւ։ Անայթըմ քիչ մը ժամանակ մնալէ յետոյ նախ Աւստրալիոյ Սիտնի քաղաքը գնաց։ Իր առաջին փափաքն էր հոս՝ Նոր Հեպրիտեան կղզեխմբին մէջ աշխատող միօրինարներու երթեւեկութեան համար նաւ մը շինել տալու չափ դրամ հաւաքել։ Շատ դժուարութիւններէ յետոյ վերջապէս յաջողեցաւ 5.000 Անգղիական ոսկի հաւաքել, որուն 3.000 ոսկին Գաբոն Օր անունով նաւու մը շինութեան յատկացուց։ Անկէ Մր. ֆէյթըն Նոր Հեպրիտեան կղզիներուն համար նոր միօրինարներ բերելու մտադրութեամբ Սկովտիա գնաց։ Հոն 7 հոգի այս կղզիները երթալու համոզեց։ Անկէ ելան եւ դարձեալ Սիտնի գացին։ Գաբոն Օր շինուած լմնցած էր։ Անով Թանային շատ մօտ եղող Անիվա կղզին գացին եւ հոն հաստատուեցան։ Անիվացիք ամէն տեսակ ստորնութիւններ ընելու մէջ Թանացիներէն ետ չէին մնար։ Հոս շատ տարիներ աղօթքով եւ համբերատար ոգիով աշխատեցան, Քրիստոնէութիւնը հետզհետէ սկսաւ իր աղդեցութիւնը տարածել։ հետզհետէ մաքեր ոկսան լուսաւորուիլ, օրաեր գրաւուիլ։ Մր. ֆէյթըն հոս ջրհոր մը փորել եւ մաքուր ջուր հանել յաջողեցաւ։ Կղզեցիք զայս շատ հրաշալի բան մը նկատեցին։ եւ ամէն ալ Գրիստոնէութիւնը պաշտօնապէս ընդունեցին։ Անկէ յետոյ անոնց վարքն ու բարքը փոխուիլ սկսաւ։ Ընտանեկան աղօթքը հաստատուեցաւ, ընտանեկան սէրը ծաղկեցաւ։ պատերազմներ դադրեցան։ ամէն տեղ եղբայրական սէր եւ համերաշխութիւն տիրել սկսաւ։ Այսպէս Մր. ֆէյթընի եւ իր ընկերներուն աշխատութիւնները յաջողութեամբ պսակուեցան։ Մթութիւնը փարատեցաւ, զիչերը անցաւ եւ պայծառ օրուան մը փառաւոր արշալոյսը ծագեցաւ։ Մր. ֆէյթընի ուրախութիւնը ո՞վ կրնայ նկարագրել։ Սակայն շատ չանցած այս ուրախութիւնը մթադնեցաւ Գաբոն Օրի ընկղմամբ։ Ինք եւ իր տիկինը հիւանդացան, իր գաւաղներէն մին հանդերձեալ աշխարհ չուեց։ Ասոր վրայ ընտանեօք Նոր Զեւաւտա եւ Աւստրալիա գնաց, եւ կաղդուրուած եւ 3.300 Անգլ. ոսկի հաւաքած վերադարձաւ։ Մր. ֆէյթըն 1883ին դարձեալ Անգղիա գնաց, օր-

պէս զի 6,000 ոսկի հաւաքէ, եւ անով շոգենաւ մը շինել տայ, որու այնքան պէտք կար կղզիներուն մէջ: Անիկա իր եռանդուն աղօթքներով, անսասան հաւատքով եւ անձանձիր ջանքով վերջապէս կրցաւ 9,000 Անգղ. ոսկի հաւաքել:

Վերջապէս Ճոն Փէյթընի աշխատութիւնները ոչ միայն Անիվան փրկեցին, այլ ամբողջ Նոր Հեպրիտեան կղզիները անոր ջանքերէն օգտուեցան: Անոր ջանքերուն միջոցով այդ կղզեխմբին վրայ տիրող օոսկալի մթութիւնը փարատեցաւ, եւ Արդարութեան, խաղաղութեան եւ յաւիտենական օրոյ Արեգակը ծագեցաւ, եւ իր կենսաւէտ ու փառաւոր ճառագայթները ամէնէն մութ անկիւնները օփոցեց:

ԱՐԱՄ Մ. ՔՈՐՈՍԵԱՆ

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ

(Շար. Զաւարդ Քիւէն և Վերջ)

Մանուկը մարդուն հայրն է: Պէտք է ժամանակին հետ ընթանալ գիտնանք եւ մենք առանձին ու հաւաքաբար ընտանեկան յարկին մէջ կամ դրպրոցին մէջ վարժուինք ուսումնասիրել մեր փոքրիկները: Ան որ մանուկը չճանչնար, երբեք չպիտի ճանչնայ մարդը: Մանկան գիտութեան շուրջ կը դառնան մարդու վերաբերեալ բոլոր գիտութիւններն, մարդակազմութիւն, բնախօսութիւն, առողջաբանութիւն եւ հոգեբանութիւն. բուն իսկ մարդուն վրայ կատարուած ուսումնասիրութեանց արդիւնք են այս գիտութիւններն: Ասոնք վստահելի պատճառներ պիտի ըլլան մեզ մանուկը ուսումնասիրելու մեր ներկայ փորձին մէջ:

Ընտանիքէն աճեցաւ ու ճիւղաւորուեցաւ դրպրոցը եւ վերջապէս եղաւ անշատ հաստատութիւն մը: Զարգացումն է դպրոցի գոյութեան նպատակը, ֆիզիքական եւ մտաւոր զարգացում: Դրպրոցին մէջ տղան կը մարդուի յարմար գործիք մը ըլլալ մտքի արտայայտման, եւ միտքը կը վարժուի վարիչ մը ըլլալ կեանքի գործունէութեանց: Անհատին զարգացումն է պատճառը եւ վախճանը դաստիարակութեան: Դէ՞ք մը անհասկնալի իրողութիւններ եւ վարկածներ կը պաշարեն տղան դպրոցին մէջ: Ուսուցիչը պիտի բացատրէ զանոնք: Ծնողը եւ ուսուցիչը պարտին ապրիլ իրենց տղոց հետ իբրեւ անոնց ընկերակիցները: Մասնակցելու են անոնց զօրօններուն եւ ցաւերուն: Հոս կը թերանան շատ հայրեր, որոնք մինչեւ իսկ իրենց զաւակներէն կը չրջապատուին պատուոյ վերարկուով, որ զիրենք օտարական կ'ընէ իրենց ընտանիքներուն անգամ: Կան նաեւ ուսուցիչներ որ

փոքրութիւն կը սեպեն տղայոց հետ խաղալն ու չեն զիջանիր անոնց հետ ընկերակցիլ: Այսպիսիներ աղդեցութիւն չեն կրնար ընել՝ աշակերտաց վրայ, թէեւ գիտութեան եւ լեզուի քաջ հմուտ ըլլան: Մատաղ եւ դեռատի սերունդին մտածութիւններուն թափանցելու եւ զանոնք բարձրացնելու համար, պարտինք անոնց ընկերն ու խաղակիցն ըլլալ: Մասնակցելու ենք անոնց առօրեայ կեանքի խաղերուն եւ դժուարութիւններուն, թէեւ անոնք բոլորովին նշանակութեանէ զուրկ եւ չնչին բաներ ալ ըլլան: Վստահութիւնը վստահութեամբ կը շահուի՝ կ'ըսէ առաւին: Տղայոց բացարձակ վստահութիւնը զրաւելու համար պէտք է նուիրական վստահութեամբ վստահիլ անոնց: Անոնցմէ յարգուելու համար պէտք է նախ յարգել զանոնք: Այսպիսով անոնք պիտի յարին մեզ իբրեւ իրենց լաւագոյն եւ ամենահաւատարիմ բարեկամին:

Զարգացմամբ միայն կարելի կ'ըլլայ զբաղումը, ֆիզիքական եւ մտային զարգացմամբ՝ որ տեղի կ'ունենայ տան եւ դպրոցին մէջ: Մարդոց իրարմէ կախում ունենալու ստիպողականութենէն ծագած առած է զբաղումը եւ քաղաքակրթութիւնը, որոնց առատ բարիքներն այսօր կը վայելին մարդիկ: Եկեղեցւոյ գոյութեան նպատակն է գերազոյն էակի մը կամքը կատարել երկրի վրայ, երկնից թագաւորութիւնը հաստատել անհատական ու ընկերական կենաց մէջ, օէր ու գթութիւն աւելցնել արդարութեան օրէնքին վրայ: Մարդկութեան առջեւ հոգեւոր վեհ իտէալներ պարզող մարգարէն է եկեղեցին, որ կը ջանայ ներկայ իրականութիւններէ՝ ապագայ իտէալական իրականութեանց դարձնել մարդոց ուշադրութիւնը, որ գիտակից կ'ընէ զմարդ իր հոգւոյն մէջ ծածկուած բարձր կարողութեանց ու կ'իրագործէ զանոնք, եւ այսպէս կը յայտնէ ինչ որ անհուն ու Աստուածային է մարդկային անհատին մէջ: Առանց կառկածելու կը համարձակիմ ըսել որ մարդն Աստուածացնելու երկնային կոչումն ունի եկեղեցին:

Երեք չրջաններ կան, որոնց մէջէն կ'անցնի մարդս դաստիարակութեան բարձրագոյն աստիճաններուն հասնելու համար: Առաջին չրջանին մէջ (ընտանեաց եւ դպրոցին մէջ) նմանող մը կ'ըլլայ անհատը, գիտակցաբար կամ անգիտակցաբար կ'օրինակէ իր մեծերուն մտքի ու ձեռքի ճարտարութիւններն ու կը կաղապարուի անոնց նկարագրին վրայ: Ոչ ոք կրնայ ինքնատիպ ըլլալ առանց հաւատարիմ եւ հնազանդ նմանող մը ըլլալու նախապէս: Երկրորդ չրջանին մէջ մանուկն կը ջա

նայ իւրացնել եւ ունակութեանց վերածել իր նմանողութիւններն, մտքին ու մարմնոյն մէջ հաստատելով կեանքին հետ կը նոյնացնէ ինչ որ կը տեսնէ ու կը լսէ իրմէ բարձր անձնաւորութեանց վրայ: Իսկ երրորդ շրջանի (գրադման) բնորոշիչ յատկանիշն է ծառայութիւնը, որով կը պտղաբերին նախընթաց երկու շրջաններուն մէջ օտարութեամբ կարողութիւններն, որով իր լրութեանը կը հասնի անհատին ինքնագիտակցութիւնն ու նկարագիրն: Լեցուն կեանքի մը իրագործման վերջնական պայմանն է ծառայութիւնը, առանց որուն ապարդիւն պիտի մնան նախընթաց երկու շրջաններուն մէջ կատարուած պատրաստութիւններն, թագուն պիտի մնայ անհատին Աստուածային բնութիւնը, քանզի ուրիշին ծառայելով է միայն որ մարդ ինքզինքը պիտի կրնայ լիովին հասկնալ:

Պէյրուի

ԼԵՌՈՆ Կ. ԲՈՒՄԵԱՆ

«ՀԱՒԱՏՔԱՍ ՔԵՋ ԿԸ ՆԱՅԻ»

Տր. Փամբր ծնած էր Րոտ Այլընտի Լիդըլ Գոմբադընի մէջ 1808 Նոյ. 12ին: Սկսաւ իր քարոզութիւնը 1832ին եւ 1835ին Մէյնի մէջ երէց եղաւ Մկրտական ժողովական Եկեղեցիին, ուր մնաց 13 տարի: 1847էն վերջ քանի մը տարի Մ. Նահանգներէն դուրս ճամբորդութիւններով անցուց եւ ի վերադարձի 1850ին Նիւ Եօրք նահանգին Ալպանի քաղաքին Առաջին ժողովական Եկեղեցւոյն երէց եղաւ: Իր պաշտօնը թողուց 1866ին ըլլալու համար քարտուղար Նիւ Եօրք քաղաքին Ամերիկեան ժողովական Միութեան, ուր մնաց մինչեւ 1878 երբ իր նուազկատ առողջութիւնը ստիպեց զինքը քաշուիլ գործէն: Իր վերջին տարիները վատնուեցան ընդհանուր երիցական գործով հոռ ու հոն, Նիւ Արք, Նիւ Ճըրզի, ուր մեռաւ 1887 Մարտ 29ին:

Կարող քարոզիչ մը, հատորալից գրքերու երկարաշունչ արտադրող մը եւ չնորհալի բանաստեղծ մ'էր: Այն երգը որ զինքնշանաւոր հանդիսացուց Անգլիախօս ամէն երգարանի մէջ կը գտնուի: Թարգմանութեամբ է քանի աւելի լեզուներու եւ պիտի թարգմանուի այն լեզուներուն ուր որ միօրեաներ հետգհետէ մուտ գտնեն: Տիկին Լայյա Պարաքաթ Սիւրիտի ընդի մը, որ Պէյրուի կըրթուած էր եւ Նգիպտոս կը գտնուէր, 1882ին իր որդւոյն ու ամուսնոյն հետ օտարացեալ Ամերիկա երթալ: Իր պատմութիւնը Աստուծոյ նախախնամային հոգածութեան արտակարգ մէկ պատկերացումն է, որովհետեւ առանց օեւէ ուղղութեան ու բարեկամի էին Ֆիլատելֆիոյ մէջ երբ ցամաք

ելան: Բայց Աստուած իր պաշտպանութեան տակ առաւ եւ բերաւ զանոնք անոնց զօրոնք կը ճանչնային նախապէս Սիւրիոյ մէջ: Իր ընտանիքը Լիւրանան լեռան Մարոնիներէն էին եւ իր մայրը, որ 62 տարեկան էր, սորված էր «Հաւատք» քեզ կը նայի»ին Արաբերէն թարգմանութիւնը: Անոնք երգիքը նստած միաբերան կ'երգէին, եւ երբ Ամերիկայէն լուր գնաց թէ իր աղջիկը ապահով էր եւ հանգիստ Ամերիկայի մէջ, մայրը լաւագոյն գրաւական մը չէր կրնար տալ իր սիրոյն ու հաւատքին քան այս երգին գեղեցիկ բառերովը վատահեցընելով իր աղջիկը թէ իր հաւատքը տակաւին կը նայէր Քրիստոսի:

«Իր յօրինած 12 երգերն ալ» կը գրէ Տր. Շէլտըն Չէքըն, Ալաբալայի կրթութեան ընդհանուր տեսուչը, «ընտիր երգեր են եւ կատարած՝ մեծ գործ մը այս եւ ուրիշ երկիրներու մէջ, հաստատելով եւ կազմակերպելով Քրիստոնէական նկարագիրներ: Իմ անձնական փորձառութեամբս գտած եմ թէ 'Հաւատք» քեզ կը նայի՝ն եղած է ինձ մեծ հոգեւոր սատար մը եւ զօրավիգ մը»:

«Հաւատք» քեզ կը նայի՝ն կ'ըսէ Վեր. Ալպերթ Պ. Մառչալ (Վ. Ա.), «իմ սիրական երգս է երգերուն մէջ: Վստահ եմ թէ այն երգը շատ ճշդութեամբ կ'արտայայտէ ներշնչումները շատ մը հաւատաւոր մարդոց: Յաճախ դիտած եմ թէ ինչ պիտի եռանդեամբ երկրպագուներու խումբ մը կը միանայ երգելու այս երգը, եթէ մէկէ մը օկուսի» Նոյնպիսի վկայութիւն մ'ալ Տր. Ի. Օ. Սըտըրլէնտ կու տայ: «Գոտայ» կ'ըսէ, «թէ 'Հաւատք» քեզ կը նայի՝ երգը մին է ամէնէն օգտակար երգերէն, ամէն տեսակ աղօթաժողովներու մէջ եռանդով երգուելու յարմար, նա մանաւանդ երբ տխրութիւն եւ վիշտ կայ»: «Մինչ Բարիդի Կրանտ Հօթէլ Մաճէնդա պանդոկին մէջ քանի մը օրեր կ'անցնէի» կ'ըսէ Վեր. Գըրթիս Էտուըրտ Լօնկ: «ընտրովին ուժաթափ տկարացայ եւ օտարական ըլլալով ու սեղեկիս բացարձակ լուրթեան մէջ շատ հոգիս տխրեցաւ: Հոգիս հանգիստը փնտեցի ծնրադիր աղօթելով եւ երբ օտը կ'ելլէի, տեսայ որ շրթանցս վրայ կը թրթռար 'Հաւատք» քեզ կը նայի՝ին երկրորդ համարը:

«Թող քու շնորհքդ անհուն

Ընէ սիրտս հաստատուն» եւ այլն:

Աղօթքս պատասխանուած էր եւ ես մարմինով ու հոգիով օփոփուեցայ եւ յաջօրդ օրը շոգեկառք նստայ Հոովմ երթալու համար: Պէտք է յիշենք թէ Վիքթորիա բարի թագուհին, երբ իր յաւիտենական քունովը ննջելու վրայ էր, մեղմօրէն

բայց որոշակի արտասանեց «Հաւատք» քեզ կը նայի, ով Գառն Գողգոթայի,» եւ այլն:

«Հաւատք» քեզ կը նային գրուեցաւ, երբ Տր. Փամբը 22 տարեկան էր: 1876ին տպագրուած իր Փօթթիթըլ Ուրբք անուն գրքին վերջաբանին մէջ շահեկան նկարագրութիւնը կայ իր կեանքին 22 տարեկան շրջանին եւ երգին ծագումին նկատմամբ: 1830 Սեպտին Եէյլ Գօլէճը աւարտելէն անմիջապէս վերջ, Տր. Փամբը Նիւ Եորք քաղաքը գնաց, այդ տարին երիտառարգութիւններու յատուկ մասնաւոր դպրոցի մը մէջ սորվեցնելով անցընելու համար: Այս մասնաւոր դպրոցը իրեն յաճախորդ ունէր լաւագոյն դասու ընտանիքները ու անօրինութեանը տակ էր ընտիր Բրիտանեայ կնոջ մը, որ յարաբերութիւն ունէր Ս. Ճօրճըս Չըրչին հետ բարի Տր. Ճէյմս Միլնըրի վարչութեան տակ: Տր. Փամբը կը ընակէր անօրէնին ընտանիքին քով եւ հոն այդ ընտանիքին մէջ էր որ գրեց իր համալուար երգը: Տր. Լովըլ Մէյսըն որ Օլիվէէ եղանակը յարմարեցած էր «Հաւատք» քեզ կը նային, որ մը Պոսթոնի մէկ փողոցին մէջ անոր հանդպեցաւ եւ առանց բարեւին զգասելու եռանդեամբ բացազանչեց. «Մը. Փամբը, կրնաս ապրիլ շատ մը տարիներ եւ կրնաս ընել շատ մը աղէկ բաներ, բայց կարծեմ թէ լաւագոյնս պիտի ճանչցուիս հոգ. յառաջդիմութեան սատարող իբր հեղինակը «Հաւատք» քեզ կը նային երգին:

Տր. Լովըլ Մէյսըն իրաւունք ունէր:

(Անգլիէիէն)

Դ. Գ. ԳՈՒՆՏՈՒՐԱՅԱՆ

ՊՐՆ. ՊԵՏՐՈՍ ՏԵՐ ՂԱԶԱՐԵԱՆ

Երկար ատենէ ի վեր մեծ ակնկալութեամբ կ'սպասէինք Բրդախօս Հայերու մէջ սկսուած Աւետ. գործին բարգաւաճմանը, որու միջոց էին վեր. Գաւմէ Ապլահատեան, Պրն. Պետրոս Տէր Ղազարեան եւ Պրն. Պետրոս Ամիրխանեան: Ասոնց կեանքն ու գործերն ոչ միայն մէկ երկ, այլ երկեր լեցնելու չափ երկարապատում են: Կըցաւ իմք որ Պրն. Պետրոս Ամիրխանեանի յիշատակութիւնն գրեթէ չերեւցաւ Աւետ. Բեթիէի էջերուն վրայ եւ սակայն նա արդէն իւր կեանքովն ու գործերովն լռիկ կը խօսի: Այս երեք անխնայ աշխատաւորներն իրաւամբ հոգեւոր մեծ գործ տեսան Տիարպէթիի շրջակայքը: Այն տեղի Աւետ. եղբարց եւ քոյրերուն հոգեւոր արթնութիւնը սօցա եւ վեր. վարդան Ամիրխանեանի կը պարտինք: Թարգմանեցին Սր. Գիրքն ու երգարանը Բիւրտեղէնի՝ զայն դիւրիմաց ընելու համար ժողովրդեան: Պրն. Պետրոս Տէր Ղազարեան 1903ի ա-

շունը չողջունած բաժնուեցաւ այս կեանքէն: Այս հոգեւորական պաշտօնեան իրաւամբ ցորեկի խորհրդով եւ գիշերի անընդ իւր հոգեւոր եկեղեցին կ'երազէր շարունակ: Բնաւ չէր վախճար հալածումէ, երբ գիտէր թէ անոր վախճանը տարածած է: Իր ամէնէն մեծ փափաքը սա էր որ, եթէ կարելի է, օրուան 12 ժամերն շարունակ օրհնաւ. բանութեան եւ աղօթքի նուիրուէին: Բնաւ չէր յագենար աղօթելէն, կարգալէն, խրատելէն, եղբարց այցելելէն եւ Տէրով համար երթեւեկէն: Իւր կեանքը համակ աշտանակի վրայ դրուած ճրագ մ'էր: Բնաւ չէր ձանձրանար իւր զաւակները խրատելէն որ աւելի ու աւելի մօտ երթային Փրկչին: Ինք անձամբ հնարած է շատ մը հոգեւոր երգեր, որոնք մինչեւ հիմա Բիւրտեղէնով կ'երգուին եւ ամէն անգամ երգուելուն իրօք երկնից հոտն կը բուրեն: Իր կեանքին մէջ իրական նացուցած էր համակ «Ե» եւ իմ տունն Ենիքան պիտի պաշտենք» սուրբ խօսքը: Սակայն, ախ, այս բարեպաշտ պաշտօնեան իր փափաքին չի հասաւ: Զի կ'երազէր գէթ մի քանի տարի եւս կեանք ունենալ ի կատար հանելու համար իւր թերի սեպած հոգեւոր գործն, որուն համար գիշեր ու ցօրեկ տարիներով խորհելէն կը հալէր ու կը հասնէր:

Իր ետեւ կը թողու իւր սյրիացեալ կիներն ու չորս զաւակներն առաքինազարդ յատկութիւններով օժտեալ: Պրն. Ղազար որ Տիարպէթիի որբական գործովն կ'զբաղի. Պրն. Անդրէաս եւ Օր. Աննա Տէր Ղազարեանք որ իրենց անբախիր կեանքովն ու օրհալի յարաբերութիւններովն շատոնց ի վեր շահած են Եփրատ Գոլէճի գործօն մարմնոյն համակրանքն ու սէրը, եւ 17 տարեկան տղեկ մը, որ Եփրատի նախակրթարաններուն մէջ կ'ուսանի Իցիւ այս զաւակունք իրենց հօր շաւղին հետեւին: Հպատակելով Արարչին գերագոյն կամքին երկնային միութարութիւն կը հայցենք նորա սյրիացեալ կնոջ, զաւակաց եւ համայն բարեկամաց:

ԱՅՆՏԻՍ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գողգոթի Գեղեցիկ-Նեան, Առողջ-Նեան և Երէյ-Նեան: Փրոֆ. Պոյտ Լէյնըրտ: Թարգմանեց Անգլիերէնէ Սամուէլ Գ. Վարժապետեան: Կ. պոլիս, Տպագրութիւն Յ. Մատթէոսեան, 1905:

Հետաքրքրաշարժ, հրապուրիչ, զբօսալի եւ ամէն սեռի ու հասակի յոյժ պիտանի գրքով մը 248 երեսներէ բաղկացեալ:

Դիւն է 8 դահ. 10է աւելի գնողներու 15 առ հարկը, եւ 30է աւելի գնողներու 20 առ հարկը զեղչ:

Վաճառման տեղերն են Յ. Մատթէոսեան վաճառատուն, Թիւ 27, Ֆինանսներու Եղբարց Կ. պոլիս. նաեւ Պալենց գրատուն եւ Պայպլ Հաւա, Թիւ 16:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաք. Շուէտի Վիլհելմ իշխանը անցեալ ուրբաթ ներկայ գտնուեցաւ Սէլամըզի արարողութեան եւ Կայս. մեծարանքներու արժանացաւ : — Ֆրանսական դեսպան Մ. Գոնսթան Ֆրանսա ուղեորեցաւ : — Կայս. հրամանի մը համաձայն, նոր տարւոյ առիթով, փողերանոցին մէջ 10,000 ոսկի եւ 100,000 դաճի արծաթ դրամ պիտի պատրաստուի ըստ սովորութեան : — Վեհ. Սուլթանը 50 ոսկի նուիրեց Պարսից դեսպանատան բարեօրական նուագահանդէսին առիթով : — Ենիճամիի թղթատարական չէնքը քիչ մը իջնուեցաւ յարակից վաճառատան հրդեհէն : Կարգ մը նամակներ թրջեցան ջրհաններու, պատուհաններէն ներս օպրած, ջուրերէն : — Երեքշաբթի առաւօտ Գատըքէօյէ եկող Մախսուսէի Գընալը շոգենաւը Շիրքէթի իւայրիւթի Սիրքէճիէ մեկնող Իլիկալը շոգենաւակին զարնուեցաւ Սալըփազարի առջեւ : Սուղ միջոցի մէջ Իլիկալը ընկղմեցաւ, բարեբախտաբար առանց կեանքի կորստեան :

Նահանգներ. Օսմ. զինուորներու ջոկատ մը Սերայ աւազակներու 20 հոգինոց զինեալ խումբ մը նուաճեց Գոմանովայի շրջակաները եւ զրաւեց անոնց ղէնքերը, հագուստը եւ խոսվարարական գլխարկները եւ գրութիւնները : — Գըրգըլիսէի Նղեմաղատ ատեանը մահուան դատապարտեց Փոնարհիսարցի Զէլէօքօ անուն Պուլկար մը, որ իր Իօլամ տիրոջ մէկ զաւակը լեռը տարած եւ օգաննած էր անոր երկու սպասաւորներուն աչքին առջեւ : — Գըրգըլիսէի Ենիճէ գիւղին մէջ ալ Պուլկար մը ջաղացքի մը մէջ գիշերայն Թուրք մը սպաննեց եւ անոր ընկերակիցը վերաւորեց : Յետոյ Կայս. զօրքերէ պաշարուելով ձերբակալուեցաւ : — Ձեռնհաս պաշտօնարանը օրոշած է գաղթականներ հոստատել Զուգուր Օվա ազարակը : Որոշումը հաղորդուած է ուր որ պէտք է : — Գաւառային դեղարաններն ալ Պոլսականներուն նման առողջապահական քննիչներու կողմէ քննութեան պիտի ենթարկուին վեց ամիսը մէկ անգամ : Գաւառային դեղագործները ամէն ամիս քննիչին պիտի ներկայացնեն ծախուած ու նոր գնուած դեղերու չափն ու տեսակը ցոյց տուող տեղեկագիր մը : — Կը խորհուի շոգեշարժ թրամուէյ մը հաստատել Երուսաղէմի եւ Բեթլեհէմի միջեւ : — Սէյտիքէօյի եւ Գարշեհազայի Ամբրիկեան որթի տնկարաններուն յօտուած աւարտած է եւ 797,600 բարունակ

ձեռք բերուած : — Վերջին երկու շաբթուան մէջ Իզմիրէ օտար երկիր արտածուած է 11,743 մեթր, գորգ. 12 521 քիօ հրուշակ, 5,981 քիօ ափիոն եւ 104 616 հաւկիթ : — Պէյրանի մէջ հրդեհէ մը 10 տուն այրած են, Պաղտատի մէջ ալ 7 խանութ եւ 2 տուն : — Նկատելով որ Էրզրումի նահանգը լաւ բանջար եւ ընտիր բրդով ոչխար կ'արտադրէ, շայագի եւ շաքարի երկու գործարան չինել ձեռնարկուած է հոն : — Տիւզէի Տէյիրմէն Ալթը անուն տեղը երեւան հանուած պղնձի հանքը շահագործելու արտօնութիւն խնդրուած է եւ պայմանագիրը եւ այլ թղթերը քննուելէ ետեւ Մեծ Եւ պարքոսին հաղորդուած են հանդերձ տեղեկագրով : — Եւրօպական ուրիշ երկու ընկերութիւններ ալ ձեռնարկած են շոգենաւ ղրկել Տէտաղաճի նաւահանգիստը : — Յունիս ամօրյ մէջ Ռոտոթթօէ օտար երկիր արտածուած է 12,000 տակառաշափ ալիւալայ արմաիք եւ 26,000 պարկ թռչնակեր ու 17,000 պարկ կտաւատ :

Այլ-այլ. Ներքին գործերու նախարարութիւնը ամէն կողմ ծանոց կէտ առ կէտ գործադրել Մարաղահամարի կանոնագրին օտարամարդութիւնը թէ այն արու անհատները, որոնք առանց օրինական պատճառի կամ օրինական պատճառին վերնալէն մինչեւ երեք ամիս ետքը իրենքգիրենք արձանագրել չեն տար Մարաղահամարի տօմարներուն մէջ, իբրեւ տուգանք մէկ ոսկի պիտի հատուցանեն, երբ արձանագրութեան գործողութիւն կատարել տան : — Սամոսի երեւելիներէն մին 2,000 ոսկի պիտի յատկացնէ կղզիին մէջ մատենադարան մը եւ թանգարան մը հաստատելու նպատակին : — Անտառներու եւ հանքերու իննամօեայ ընդհանուր հատոյթը նախորդ տարուան իննամօեի հատոյթէն 20,590 ոսկի աւելի եղած է : — Պուլկարիոյ մէջ տպուած առաջին գիրքին հարիւրամեակը պիտի տօնուի Նոյ. 25ին : — Պատի հեռագրաթերին չինութիւնն աւարտեցաւ եւ այս շաբթու Բերայի հեռագրատան ու նոյն կեդրոնին միջեւ հաղորդակցութիւն սկսաւ : — Հոգոսի առջեւ փարոս մը պիտի կանգնուի : — Իզմիրի մէջ Ուշագի գեղեցիկ սուղ գորգ մը գնուած է Միաց. Նահանգներու Նախագահին աղջկան նուիրուելու համար անոր ամուսնութեան առիթով : — Հոսմի մէջ Ապրիլին գումարելի թղթատարական համաժողովին Օսմ. պատուիրակ կարգուեցաւ Թղթատարական վերատնօնութեան Ընդհ. տնօրէնը : — Բուսէլիի երկաթուղիի պարտաթուղթերու 314,551, 374,718, եւ 1,519,189 թիւերն ունեցողները կը փնտաւին, որոնք 300-600ական հազար ֆրանք շահած են եւ

տարիներէ հետէ չեն եկած գանձել: — Փարիզի Օսմ. դեսպան Միւնիւր փաշա, որ Կ. պոլիս կը գտնուէր, իր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ: — Յունական կառավարութիւնը Սթ. Փրկչի առաջին կարգի պատուանշան տուաւ Քաղաքագետ Բթաւման փաշայի եւ օտարազգիներու հիւրամեծար Ահմէտ Ալի փաշայի, երկրորդ կարգի՝ Մաքսային Խորհրդի նախագահ Սիւրէյնա փաշայի եւ երրորդ կարգի՝ Մանսթըրի նախնագին օստիկան զինուորաներու հրամանատար Քեամիլ պէյի: Կայս. հրամանագիր մը արտօնեց այդ պատուանշաններուն ընդունելութիւնը եւ գործածութիւնը:

Բողոք. Ժող. Քէսապի Աւետ. վարժարանին շինութեան Կայս. հրամանագիրը, որ արդէն շնորհուած էր, Քէսապ զրկուեցաւ: — Պէյրութի Ամերիկեան Գոլէճին նախագահ Տր. Պլիս Եւրոպայէ Կ. պոլիս վերադարձաւ, եւ քանի մը օր մնալով հինգշաբթի գիշեր քարոզեց Կէտիկփաշայի Ամերիկեան վարժարանին մէջ: — Այնթապի Հայիկ եկեղեցիին անդամներէն տիկին մը երկու մէճիտ զրկեց Աստուածաշնչի Ընկերութեան: — Աֆիոն Գարահիսարէ կը զրուի մեզի թէ, երբ տեղւոյն Աւետ. ժողովուրդը երկրպագութեան համար աղօթատեղիին մէջ հաւաքուած էր, քանի մը Քրիստոնէի զաւակներ դրօշ դուռը չուանով ամուր կապած ու հեռացած են: Եթէ տղայք իրենք իրենց մէջ ըրած են այդ բանը, տղայութիւն է լոկ եւ կարեւորութիւն չունի: Սակայն եթէ իրենց ազգականներուն կողմէ զրդուած էին, նախատական արարք կը համարուի այս, վասն զի երկրպագութիւնը սուրբ է: Դիտութեամբ ու քաղաքակրթութեամբ յառաջադէմ այս լուսաւոր դարուն մէջ տգեղ բան է տղայական այդպիսի արարքներ տեսնել մեր Քրիստոնեայ ժողովուրդներուն մէջ հակառակ կրօնական ազատութեան Կայս. բազմադիմ շնորհներուն եւ թոյլտուութիւններուն: Որովհետեւ վեհ. Սուլթանին փափաքը եւ միանգամայն Աւետարանին նախնական պահանջումներէն մին սա է որ մենք իրարու կրօնական գաղափարներուն հանդէպ թոյլատու ըլլանք եւ իրարու հետ քաղցրութեամբ ու օրով վարուինք, ամէնուհետեւ իրական պարտականութիւնն է աշխատիլ որ սէրը աւելնայ մեր ժողովուրդներուն միջեւ: — Թէպէտ Յուսիֆ անունով ծանօթ միջնադասակ, կարմրերես եւ դեղին պիւով Յովսէփ Հասէքեան 15 տարի առաջ իր ծննդավայրէն Մարաշէ մեկնած է եւ կը թափառի Պէյրութ, Ատանա, Իզմիր եւ Եւրփէ քաղաքներ, Մարաշի մէջ թողնով մարմնով պակասաւոր եւ խելքով տկար 19 տարեկան աղջիկ մը,

որու մինչեւ ցարդ դրամ չէ զրկած բնաւ: Կը խնդրուի որ անոր ուր ըլլալը գիտցողներ բարեհաճին լուր տալ Աւետ. Եւր. խմբագրութեան:

Հայ Լուս. Ժող. Կովկասի կուսակալին տիկինը Ծննդեան Տօնին առիթով այցելութիւն տուած է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին եւ շնորհաւորութիւններէ ետքը ցաւ յայտնած է որ իր ամուսինը տկար ըլլալով չէ կրցած իրեն ընկերանալ սոյն այցելութեան մէջ: — Ղալաթիոյ Սթ. Լուսաւորիկ եկեղեցիին մէջ շապիկ մեծարժէք օձիք մը գտնուած է, որու վրայ Հօր Աստուծոյ, Քրիստոսի եւ Կօյ Մարիամի նկարները ասեղնազործուած են: Կը կարծուի թէ 300 տարի առաջ Հնդկաստանէ մայրաքաղաքը եկած շնորհակցներու կողմէ նուիրուած է եւ թէ 300 ոսկի կ'արժէ: — Ազգ. Հիւանդանոցի երրորդ թեւին շինութիւնը յառաջ կը տարուի:

Յայ Ժող. Հանգուցեալ Սիմօնաքի Սինիոսովուրի ամբողջ հարստութիւնն է 380,000 Օսմ. ոսկի, որու հարիւրին 5ը Յայներու բարեսիրական հաստատութիւններուն պիտի բաժնուի: Հանգուցեալին մարմինը Բընալը կղզի փոխադրուեցաւ: Այդ առիթով տեղւոյն Հայ եկեղեցին փորձեց իր համակրանքը եւ յարգանքը արտայայտել հոգեհանգստեան պաշտօն մը կատարելով դազաղին վրայ Բայց Յոյն կղերը ցուրտ ընդունելութիւն ըրաւ: — Անտիօքի Յոյն Պատրիարքը մեռաւ: — Հապէշաստանի եկեղեցին Ղապիններէն բաժնուելու եւ Օրթոտոքս եկեղեցիին յարելու փափաքով պատուիրակութիւն մը պիտի զրկէ, Կ'ըսուի, Աղեքսանդրիոյ Պատրիարքին:

Աւետարանի հրատարակ. Փետր. 10 (Ն. Տ.) Օ. Ո. 100

Տրէն, Անատուր կրծք, Կր 80-81 դահ., Անգղիկն քաղը 39½-40 փր., Ըն- 108, Բիզոն 42½ փր., տիք, 42-42½: Լուսիւ, Սինիկ. 255-260: Սեւ ծով 185-195: Ալեք., Էսքիշէի գրք- Սեւ, Պալքէսիք քաղ 0տեսա (Ա) 93-98, (Բ) 58-66 փր.: 82-88, (Գ) 78-80: Թէֆլի, Էնկիւրի-Ենդ- Գուրի, Ռուս. Պոլսոյ դաւաքալը 17-17½ դահ.: համար զոյգ թիթեղ 37 Բուրք, Անատուր գրք- Ծաւր, Թրիէսթէ կեն- մա քաղը 7 դահ.: զինարը 80 դահ.: Բուրք, Ատանա քաղը Սուրճ, 100 քաղը 6½-7 6½ դահ.: ոսկի: Ալեք., Գարահիսար, Պա- Բիւն, Եգիպտոս, պար- Լըքէսիք 108-112: Դրամիւն. Փետր. 2/15

Օսմ. Միաց. Օ. Ո. 102 14 Բուսի. Երկթղ. Քր. 142 25
Մէճիտիյէ 108 03 Նուրլէն 87 19
Մէթալիք 102 20 Գրիմիք 50 30
Մանր արծաթ 104 10 Անգղ. ոսկի 109 38
Ռուսիոյ բոլ 90 Մանիթ 8 70

ԱՐՏԱՔԻՆ

Ֆրանսիական Փարիզի Գաղաքապետական խորհրդին անդամները Լոնտոն այցելած էին յառաջագոյն Լոնտոնի Գաղաքապետական խորհրդին անդամներն ալ անցեալ շաբթու Փարիզ այցելեցին փոխադարձաբար։ Երբ երկուշաբթի կէսօրէն ետքը Փարիզ ժամանեցին անոնք, խանդավառութեամբ ողջունուեցան եւ նոյն իրիկուն հացկերոյթի հրաւիրուեցան Քաղաքապետարանին մէջ, ուր 500 հրաւիրեալներ ընդան նստան։ Յաջորդ օրը զլիաւորապէս պատրաստ Նուիրուեցաւ, եւ երեկոյին փառաւոր թատերգութեան մը ներկայ եղան։ Թան, այցելուներուն ամէն ուրեք ընծայուած մեծարանքներուն վրայ խօսելով, ըսաւ թէ Փարիզի հանրային զգացումը ինքնաբերաբար լծորդուած է Անգղիացի հիւրերուն ընդունելութեան հետ, զի ժողովուրդը երջանիկ է Ֆրանսայի եւ Անգղիոյ միջեւ վերահաստատուած բարեկամութիւնը գնահատելով։ Չորեքշաբթի Անգղիացի հիւրերը վէրսայլ գացին եւ երեկոյին Էլիզէի մէջ պատիւ ունեցան Նախագահ Լուպէի ներկայանալ, որ իր հաճոյն յայտնեց թէ գրեթէ վերջին այցելութիւնը, զոր կ'ընդունի իրեւ Նախագահ Ֆրանսայի, Լոնտոնի խորհրդին այցելութիւնն է, եւ ըսաւ թէ իր եօթնամեայ պաշտօնավարութեան մէջ անընդհատ աշխատած է երկու տէրութիւններուն միացման նպատել, որ երկու կողմին ալ օգտակար է փոխադարձաբար։ Ապա հրաւիրեց զանոնք բաժակ պարզել Էտուրտ Էի կենաց, որ կարեւոր դեր մը խաղաց այս սիրալիր համաձայնութիւնը յառաջ բերելու համար։ Յետոյ գացին Արաւքին գործերու նախարարութեան պաշտօնատունը, եւ Մ. Բուվիէ ըսաւ թէ կը հրճուի սոյն այցելութեան մէջ թարմ արտայայտութիւն մը տեսնելով այն սիրալիր համաձայնութեան, որ օտյնպիսի այցելութիւններով անշուշտ պիտի զօրանայ եւ օրհնութիւններով աւելի պիտի արդիւնաւորի երկու պետութիւններուն համար եւ աշխարհի խաղաղութեան ու բարգաւաճման համար։ Ուրախ հիւրերը քանի մը դպրոց այցելեցին։ Երբ Փարիզի Գաղաքապետական խորհուրդը Լոնտոն էր, դպրոցական սղայք Մարսէյէէ երգեցին։ փոխադարձաբար նոյն պատիւը մատուցին Փարիզի դպրոցներուն գրեթէ 1,000 մանչերն ու աղջիկները, ձևտուած պահէ Թագաւորը երգելով Անգղիերէն։ — Փարիզի եկեղեցիներուն ստացուածներու ցուցակագրութիւնը կը շարունակէ, գրեթէ ամէն տեղ ալ ամենայն խաղաղութեամբ, թէեւ քանի մը անգամ ալ անկար-

գութիւն տեղի ունեցաւ։ Թէ՛ Փարիզի, թէ՛ նահանգներուն մէջ, այդ անկարգութիւններուն քաղաքական ընդթիւնը հետզհետէ ուելի ալկներեւ կ'ըլլայ։ Տեղի կ'ունենան այնպիսի տեղեր միայն, ուր Արքայական կուսակցութիւնը զօրաւոր է։ — Ֆրանքեւոքական առեւտրական պայմանագրութիւնը, որու դէմ հակառակութիւն կը ցուցուէր Երեւոյի ժողովին մէջ՝ ըսելով թէ բաւական նպաստաւոր չէ Ֆրանսայի, ընդունուեցաւ նոյն ժողովէն։ — Վաղը Մ. Ֆալիէ կառքով եւ հետեւորդներով Էլիզէ պիտի երթայ իր հանդիսական մօտը գործել Նախագահին պաշտօնատունը։ Մ. Լուպէ պիտի ընդունի զայն, եւ յետոյ նոյն հետեւորդներով պիտի երթայ իր սեփական բնակարանը։

Այժմէն իսկ Գաղաքապետական խորհուրդը Փարիզ կ'ըսէ թէ ճահա ուրիշ շաբաթ մը եւս կը վերջանայ եւ դեսպանախորհուրդը դեռ երկրորդական խնդիրներով կ'զբաղի։ Առ հասարակ ծանր ու դժնդակ նկատուած խնդիրները, աստիկանութիւն կազմակերպել եւ Մարտքի համար պետական դրամատուն մը հաստատել, դեռ դեսպանախորհրդին սեղանին վրայ չեն ելած ի պաշտօնէ նկատի առնուելու համար։ Թերեւս առանձին բանակցութիւններ տեղի կ'ունենան, ինչպէս մեզի կը հաւաստեն թէ տեղի կ'ունենան, զլիաւորապէս չափակից տէրութիւններուն միջեւ։ Եւ անկեղծութեամբ պէտք է յուսալ թէ բանակցութիւններուն ելքը արդիւնաւոր պիտի ըլլայ։ Բայց չօչափելի տեսակ մը արդիւններ սկսած են ցանկալի դառնալ։ Այս է անձկութեան իրական պատճառը։ Շաբաթներ կ'անցնին եւ դեռ պաշտօնապէս սկըսուած չէ դեսպանախորհրդին բուն կարեւոր գործը։ Այս իրողութիւնը վախ կու տայ դրսէն դիտողներուն թէ խնդիրները լուծելու անյաղթելի արգելք մը կայ։ Թայի Ալճէզիրասի թղթակիցը կ'ըսէ թէ պատուիրակներուն եւ անոնց կառավարութիւններուն միջեւ անընդհատ հաղորդակցութիւն կ'ըլլայ սա յուսով որ իրաւախոհութեան հնար մը գտնուի սոյն կենսական խնդիրներուն նկատմամբ եւ թոյլ չտրուի որ դեսպանախորհուրդը անել կացութեան մը մատնուի։ Գալով պետական դրամատան, բուն դժուարութիւնը կը կայանայ այլեւայլ տէրութիւններու դրամատէրերուն կողմէ հայթայթելի գումարին համեմատութեան մէջ։ Մարտքի կառավարութիւնը 75 միլիոն ֆրանք փոխառած է օտարներէ, եւ այդ գումարին 70 միլիոնը Ֆրանսա տուած է։ Ուստի եթէ սա պահանջէ համեմատական բաժին մը ունենալ դրամատան դրամագլխին մէջ, գրեթէ այլամերժօրէն Ֆրանսական

